

Abrégé de la Grammaire françoise pour les commençant du premier âge, l'an 1840.

Alphabet. Est composé de vingt-cinq lettres, dont on forme les mots; on en designe cinq. A, E, I, O, U sont le nom de voyelles, qui forment d'elles mêmes un son parfait. Les vingt autres lettres se nomment consonnes, et ne peuvent se prononcer qu'étant jointes à des voyelles, excepté l'y, qui a souvent le son de deux i, et dont quelques uns font une sixième voyelle.

Voyelles trois sortes. Simples, a, e, i, o, u, qui se subdivisent en brèves et en longues, dont le son est plus soutenu et plus grave. Composées, de deux ou trois voyelles simples, comme: ai, ei, oi, ui, au, eu, ou, œ, œu; ai a le son de l'e muet dans faisant, et le son de l'é fermé dans je lisai, de même que dans tous les verbes à la première personne du singulier du futur.

Diphtongues; Est l'assemblage de plusieurs voyelles dont la prononciation fait entendre deux sons par une même émission de voix. Dieu, yeux, miel, pion, oui, mien, sont des diphtongues, cependant caen, eau, paon, craie, n'en sont pas, parce qu'on prononce can, ô, pan. Nasales quand elles sont jointes à m, ou n, et qu'elles ne forment qu'un son, comme an, am, en, em, in, im, ain, ein.

Accent trois sortes. L'aigu ´ le grave ` et le circonflexe ^ servent à modifier le son des voyelles; la fonction de ce dernier est de rendre longues les voyelles qui en sont affectées, ainsi prononcez â, ê, î, ô, û, par une ouverture de bouche plus grande, à peu près comme si on lisait aa, ee, ii, oo, uu, c'est ainsi que l'on écrit âge au lieu de aage; c'est encore pourquoi on le place sur les voyelles qui étaient suivies autrefois d'un s que l'on a retranché depuis qu'on ne le prononce plus; comme: dans asne, beste, où la suppression de l's exige que l'on écrive âne, bête pour faire sentir que â et ê sont longs.

Espèces d'E, cinq. Muets {deux espèces} {l'une dont le son sourd est presque nul dans brave, encore, qui ne se prononcent pas autrement que brav, encor; l'autre dont le son quoique obscur, peut se soutenir à peu près comme le son de eu, dans je, me, ne, te, revenir, redemander. Fermé, Ouvert, Très ouvert} par l'accent {aigu, grave, circonflexe} dans {bonté, cependant er équivaut à é, comme dans voyez, lisez, touchez. accès, succès, nèfle, qui se supprime dans sans cesse, abesse. être, tête, tempête, que l'on prononçait et écrivait autrefois estre, teste &c.} Moyen, suivi d'une double consonne et dont le son est entre celui de l'é fermé et de l'è ouvert, dans fettes, maisonnette, musette, poulette.

Le Tréma (¨) Qui se place sur les voyelles ë, ï, ü, et qui sert à les faire prononcer séparément de la voyelle qui précède, comme dans poële, aïeul, Saül, peut être mis au rang des accents.

La Cédille (¸) Petite figure que l'on met sous le ç est aussi une sorte d'accent, puisqu'elle sert à modifier la prononciation de ç qu'il doit avoir devant les voyelles a, o, u, et à la changer en celle de l's, c'est ainsi que l'on prononce dans français, façon, reçu.

L'Apostrophe (') N'est autre chose qu'une virgule mise au dessus de la place que devrait occuper la voyelle e ou a qui l'on supprime lorsque le mot suivant commence par une voyelle ou une h non aspirée, ainsi au lieu de le esprit, de la ambition, de le homme il faut prononcer et écrire, l'esprit, l'ambition, l'homme. [illegible]

[illegible]

Dégrés de comparaison L'adjectif est au comparatif quand il exprime une comparaison, comme il est {meilleur, moindre, pire ou pis} que vous. Avant les autres adjectifs on place ce {supériorité, plus ou moins; infériorité, moins ou ne…si; égalité, aussi ou autant} L'adjectif est au superlatif quand il exprime la qualité dans un très haut ou dans le plus haut dégré; il y a deux sortes de superlatifs, absolu, qui n'exprime pas de comparaison, alors l'adjectif est précédé de très, fort, bien, aimable; et le relatif, qui marque un rapport, on l'exprime par {le, la, du, de la; des, mon, ton, son; notre, votre, leur} avant {plus, mieux, moins, meilleur, moindre, pire et pis.}

Noms de Nombres Deux sortes {les cardinaux comptent un ou une, deux {trois, quatre, cinq, six, sept, huit, neuf. les ordinaux rangent {premier, second; première, seconde} troisième, quatrième, cinquième, sixième, septième. On les rend adverbes en ajoutant ment, premièrement, secondement, troisièmement, quatrièmement,

Servent à tenir la place des noms pour en éviter la trop grande répétition. Les pronoms personnels tiennent la place du nom des personnes et quelquefois de celui des choses. Les pronoms possessifs marquent la possession des objets avant le nom desquels ils sont placés, ou auxquels ils ont rapport.

Tableau des Pronoms

	Première personne, celle qui parle — Singulier	Pluriel	Seconde personne, celle à qui l'on parle — Singulier	Pluriel	Troisième personne, celle de qui l'on parle — Singulier	Pluriel
Personnels	Je, me, moi	nous	Tu, te, toi	vous	Il mas. elle fém. / lui, soi, m. et f.	Ils, eux, mas. elles / fem. leur, mas. et fem.
Possessifs conjoints	mas. mon / fem. ma	notre, mes, nos	ton, votre / ta	tes, vos	son / sa	leur … ses, leurs
Possessifs rélatifs	mas. le / fem. la (avant)	mien / mienne, notre	tien / tienne	vôtre	sien / sienne	leur … Pour le pluriel ajouter un s.

Démonstratifs Indiquent clairement les objets {masculin ce, cet, celui, celui-ci, celui-là; féminin cette, celle, celle-ci, celle-là} ceci, cela; plur.: {ceux, ceux-ci, ceux-là; celles, celles-ci, celles-là} ces {deux genres}

Rélatifs Marquent un rapport à un nom qui précède, ce sont: qui, que, quoi, dont, y et en, de deux genres, et de deux nombres; le, lequel, masculin singulier; la laquelle féminin: lesquels, mas. plu. lesquelles, fem. pluriel, les masculin et feminin pluriel.

Absolus S'employent sans rapport à un nom qui précède; ils ne sont presque d'usage que dans les phrases interrogatives, ce sont: qui, que, quoi, quel, lequel.

Indefinis N'exprime l'objet que d'une manière vague, comme: on, quelqu'un, chacun, personne, nul

Leur N'est déclinable que {devant un substantif; précédé d'un article} pluriel alors il est pronom possessif {conjoint; rélatif} de deux genres {j'aime leurs talens, leurs qualités; ces gants sont les leurs}

Notre et votre Prennent un accent circonflexe sur l'o, précédés d'un article, suivi d'un substantif, ils n'en prennent pas; je ne sais si c'est le vôtre ou le nôtre. Est votre voiture? Oui, c'est la vôtre. Il est question de vôtre, comme du nôtre

[illegible]

Tableau de la formation de tous les temps simples des Verbes

[illegible]

Conjugaison des verbes anomaux

[illegible]

Observations importantes

[illegible]

Sur, sûr [illegible] tif je suis sûr que le vin qui est sur la table est sur, comme du vinaigre.

Majuscules Les lettres majuscules se placent au commencement des phrases, des vers et des noms propres Bouteil, Rome, Pierre

Ponctuation La virgule (,) se met après chaque substantif, adjectif et verbe qui se suivent, elle sert à distinguer les divers membres d'une phrase avant qu'elle soit finie. La prudence, la sagesse, la modération, sont des vertus essentielles, nécessaires, indispensables au bonheur de l'espèce humaine, et l'on ne peut trop estimer le mortel heureux et rare qui les réunit en lui.
Le point et la virgule (;) se met entre deux phrases, quand l'une dépend de l'autre. Bien des femmes sont coquettes; mais ce ne sont pas les plus estimables.
Les deux points (:) se mettent après une phrase finie, mais suivie d'une autre qui sert à l'entendre et à l'éclaircir. Il ne faut jamais se moquer des misérables: qui peut s'assurer d'être toujours heureux.
Le point (.) se met à la fin d'une phrase, quand le sens est entièrement terminé.
Le point admiratif (!) s'emploie quand on admire et l'interrogatif (?) quand on interroge. Que ce monument est beau, ne l'admirez vous pas? Quelle est la qualité de ce drap?
Le trait d'union (-) se met entre les verbes et les pronoms, quand ils sont après. Lis-le, bois-le, donne-moi, mange le &c. On le met aussi entre quelques mots composés, c'est-à-dire, arc-en-ciel, celui-ci, chef-d'œuvre &c.

Parties du discours declinables

Le substantif ou nom, comme un homme un bouquet,
Est un mot qui designe un objet, une chose:
Pour parler à vos yeux je choisirai la rose.
L'adjectif joint au nom exprime ce qu'il est.
A la rose en effet, si on ajoute éclose.
Eclose est adjectif, il reste au singulier,
Rose son substantif n'étant pas au plurier.

Ils doivent donc toujours s'accorder l'un et l'autre,
En genre, en nombre. Il fait le bon apôtre.
Le Pronom est un mot qui remplace le nom;
Il en fait éviter la répétition:
„La modestie ajoute au talent qu'on renomme
„La pare l'embellit, c'est la pudeur de l'homme".
Extrait de l'amour filial par Edmond Cordier.

Pierre Marcoin ancien instituteur de la langue Française au licé de Ste Barbe à Cracovie l'an 1840 et maintenant aux écoles élémentaires de St Nicolas. fini le 17 7bre la même année

Table des Verbes irréguliers de la seconde Conjugaison au Chapitre quatorzième

Pierwsza Tablica wzorów na formę drugą Czasowania nieforemnych słów francuzkich wyięte z Rozdziału czternastego

Infinitif présent Tryb Bezokoliczny	Participe passif Imiesłowy bierne	Indicatif présent Tryb oznajmujący teraźniejszy	Relatif ou 1er Imparfait Czas względny czyli niedokonany 1y	Défini ou second imparfait Czas określny czyli niedokonany 2gi	Futur ou futur simple Czas przyszły czyli przyszły prosty	Futur conditionnel ou 1er Imparfait Przyszły warunkowy 1y niedokonany	Mode Impératif présent Tryb Rozkazujący teraźniejszy	Subjonctif ou Conjonctif présent Tryb łączący czas teraźniejszy	Imparfait ou second Imparfait Niedokonany, czyli 2gi niedokonany
Courir a, bieżć Parcourir, a przebieżć Accourir a spędzić ę Recourir a przybieżć Discourir a dyskurować Concourir a zbiegać Encourir a wpaść w niełaskę Secourir a pomódz	Couru, biegany na Parcouru, przebiegany na Accouru przybiegany na Recouru spędzony na Discouru rozmowny na Concouru zbiegany na Encouru wpadły w niełaskę Secouru pomagany na	Je cours, biegam tu cours, biegasz il court biega elle court ona biega nous courons biegamy vous courez biegacie ils courent biegają elles courent one biegają.	Je courais biegałem tu courais biegałeś il courait biegał elle courait biegała nous courions biegaliśmy vous couriez biegaliście ils couraient biegali elles couraient biegały	Je courus biegłem tu courus biegłeś il courut biegł elle courut biegła nous courûmes biegliśmy vous courûtes biegliście ils coururent biegli elles coururent biegły	Je courrai biegnę tu courras biegniesz il courra biegnie elle courra ona biegnie nous courrons biegniemy vous courrez biegniecie ils courront biegną elles courront one biegną.	Je courrais biegałbym tu courrais biegałbyś il courrait biegałby elle courrait biegałaby nous courrions biegalibyśmy vous courriez biegalibyście ils courraient biegaliby elles courraient biegałyby.	Cours biegaj. Courons biegajmy Courez biegajcie. " — " " — " — " " — " " — " — " " — " " — " — " " — " " — " — " " — " " — " — "	Que je coure, bym biegał, ła. que tu coures, byś biegał qu'il coure, by biegał que nous courions, byśmy biegali que vous couriez, byście biegali qu'ils courent, by biegali qu'elles courent, by biegały qu'on coure, niech się biega	Que je courusse, abym biegł, ła que tu courusses, abyś biegł, biegła qu'il courût, aby biegł qu'elle courût, aby biegła qu'on courût, aby się biegło que nous courussions, abyśmy biegli que vous courussiez, abyście biegli qu'ils courussent aby biegli, ły.
Couvrir a przykryć Découvrir a odkryć Recouvrir a na powrót przykryć Souffrir a cierpieć Ouvrir a otworzyć Offrir a ofiarować	couvert pokryty découvert odkryty recouvert na powrót przykryty souffert cierpiany ouvert otworzony offert ofiarowany	J'offre ofiaruję tu offres ofiarujesz il offre ofiaruje nous offrons ofiarujemy vous offrez ofiarujecie ils offrent ofiarują	J'offrais ofiarowałem tu offrais ofiarowałeś il offrait ofiarował nous offrions ofiarowaliśmy vous offriez ofiarowaliście ils offraient ofiarowali	J'offris ofiarowałem tu offris ofiarowałeś il offrit ofiarował nous offrîmes ofiarowaliśmy vous offrîtes ofiarowaliście ils offrirent ofiarowali	J'offrirai będę ofiarował tu offriras będziesz ofiarował il offrira będzie ofiarował nous offrirons będziemy ofiarowa vous offrirez będziecie ofiarowali ils offriront będą ofiarowali	J'offrirais ofiarowałbym. tu offrirais ofiarowałbyś, il offrirait ofiarowałby nous offririons ofiarowalibyśmy vous offririez, ofiarowalibyście ils offriraient, ofiarowaliby.	Offre, ofiaruj offrons, ofiarujmy offrez, ofiarujcie. " — " — " — " " — " — " — " " — " — " — "	Que j'offre, bym ofiarował que tu offres, byś ofiarował qu'il offre, by ofiarował que nous offrions, byśmy ofiaro- que vous offriez, byście ofiarowa- qu'ils offrent, by ofiarowali	Que j'offrisse, abym ofiarował que tu offrisses, abyś ofiarował qu'il offrît, aby ofiarował que nous offrissions, abyśmy ofiarowali que vous offrissiez, abyście ofiarowali qu'ils offrissent, aby ofiarowali
Dormir a spać se rendormir ê wyspać endormir a usnąć sortir ê wynijść ressortir ê na powrót wynijść surgir + wyrz[illegible] kotwicę	dormi, spany na rendormi uśpiony na endormi " — " sorti wychodzony ressorti, na powrót wychodzony " — " — " — " — "	Je dors śpię tu dors śpisz il dort śpi nous dormons śpimy vous dormez śpicie ils dorment śpią	Je dormais, spałem tu dormais spałeś il dormait spał nous dormions spaliśmy vous dormiez spaliście ils dormaient spali	Je dormis spałem tu dormis spałeś il dormit spał nous dormîmes spaliśmy vous dormîtes spaliście ils dormirent spali	Je dormirai, będę spał, tu dormiras, będziesz spał, il dormira, będzie spał, nous dormirons, będziemy spali vous dormirez, będziecie spali ils dormiront będą spali	Je dormirais, spałbym tu dormirais, spałbyś il dormirait, spałby nous dormirions, spalibyśmy vous dormiriez spalibyście ils dormiraient, spaliby	Dors, śpij Dormons, śpijmy dormez, śpijcie " — " — " — " " — " — " — " " — " — " — "	Que je dorme, bym spał que tu dormes, byś spał qu'il dorme, by spał que nous dormions, byśmy spali que vous dormiez, byście spali qu'ils dorment, by spali	Que je dormisse, abym spał que tu dormisses abyś spał qu'il dormît, aby spał que nous dormissions, abyśmy spali que vous dormissiez, abyście spali qu'ils dormissent, aby spali.
Servir a służyć desservir a sprzątać, asservir a przysiodłać haïr + nienawidzić issir + pochodzić férir + bić, ranić	servi, służony na desservi, sprzątany ze stołu asservi, przysiodłany na haï nienawidzony na " — " — " — " " — " — " — "	Je sers, służę tu sers służysz il sert służy nous servons służymy vous servez służycie ils servent służą	Je servais służyłem tu servais służyłeś il servait służył nous servions służyliśmy vous serviez służyliście ils servaient służyli	Je servis, służyłem tu servis, służyłeś il servit, służył nous servîmes, służyliśmy vous servîtes, służyliście ils servirent, służyli	Je servirai, usłużę, tu serviras, usłużysz il servira, usłuży nous servirons, usłużymy vous servirez usłużycie ils serviront, usłużą	Je servirais, służyłbym tu servirais, służyłbyś il servirait, służyłby nous servirions, służylibyśmy vous serviriez, służylibyście ils serviraient, służyliby	Sers, służ servons, służmy servez, służcie. " — " — " — " " — " — " — " " — " — " — "	Que je serve, bym służył que tu serves, byś służył qu'il serve, by służył que nous servions byśmy służ. que vous serviez, byście służyli qu'ils servent, by służyli	Que je servisse, abym posłużył que tu servisses, abyś posłużył qu'il servît, aby posłużył que nous servissions, abyśmy posłu- que vous servissiez, abyście posłużyli qu'ils servissent, aby posłużyli
Acquérir a nabywać reacquérir a nabywać na powrót conquérir a zdobyć reconquérir a znowu zdobyć enquérir ê dowiadywać quérir + szukać	acquis nabyty ta reacquis na powrót nabyty conquis zdobyty ta, reconquis, znowu zdobyty enquis, dowiadywany " — " — " — " — "	J'acquiers nabywam tu acquiers nabywasz il acquiert nabywa nous acquérons nabywamy vous acquérez nabywacie ils acquièrent nabywają	J'acquérais nabywałem tu acquérais nabywałeś il acquérait nabywał nous acquérions, nabywaliśmy vous acquériez nabywaliście ils acquéraient. nabywali	J'acquis, nabyłem. tu acquis, nabyłeś il acquit, nabył nous acquîmes, nabyliśmy vous acquîtes, nabyliście ils acquirent, nabyli	J'acquerrai, nabędę tu acquerras, nabędziesz il acquerra, nabędzie nous acquerrons, nabędziemy vous acquerrez, nabędziecie ils acquerront, nabędą	J'acquerrais, nabyłbym tu acquerrais, nabyłbyś il acquerrait, nabyłby nous acquerrions nabylibyśmy vous acquerriez, nabylibyście ils acquerraient, nabyliby	Acquiers, nabywaj, nabądź acquérons, nabądźmy acquérez, nabądźcie " — " — " — " " — " — " — " " — " — " — "	Que j'acquière, bym nabył que tu acquières, byś nabył qu'il acquière, by nabył que nous acquérions byśmy que vous acquériez, byście na- qu'ils acquièrent, by nabyli	Que j'acquisse, abym nabył, ta que tu acquisses, abyś nabył qu'il acquît, aby nabył que nous acquissions, abyśmy nabyli que vous acquissiez, abyście nabyli qu'ils acquissent. aby nabyli
Sentir a czuć consentir a pozwolić pressentir a przeczuwać ressentir a znowu czuć mentir a kłamać démentir a zaprzeczać się se repentir ê żałować	senti, uczuty ta consenti, pozwolony pressenti przeczuwany ressenti znowu uczuty menti kłamany démenti zaprzeczany repenti żałowany na	Je sens, czuję tu sens, czujesz il sent, czuje. nous sentons czujemy, vous sentez, czujecie. ils sentent, czują elles sentent one czują	Je sentais, czułem tu sentais, czułeś il sentait, czuł, nous sentions, czuliśmy vous sentiez, czuliście ils sentaient, czuli, elles sentaient, czuły.	Je sentis, uczułem tu sentis, uczułeś il sentit, uczuł nous sentîmes, uczuliśmy vous sentîtes, uczuliście ils sentirent, uczuli elles sentirent, one uczuły	Je sentirai, uczuję tu sentiras, uczujesz il sentira, uczuje elle sentira, ona uczuje nous sentirons, uczujemy vous sentirez, uczujecie ils sentiront, uczują.	Je sentirais czułbym tu sentirais, czułbyś il sentirait, czułby nous sentirions, czulibyśmy vous sentiriez, czulibyście ils sentiraient, czuliby. elles sentiraient czułyby	Sens, czuj sentons, czujmy. sentez, czujcie " — " — " — " " — " — " — " " — " — " — " " — " — " — "	Que je sente, bym czuł que tu sentes, byś czuł qu'il sente, by czuł que nous sentions, byśmy czu. que vous sentiez, byście czuli qu'ils sentent, by czuli qu'elles sentent by one czuły.	Que je sentisse, bym uczuł que tu sentisses, abyś uczuł qu'il sentît, by uczuł qu'elle sentît, aby uczuła que nous sentissions, abyśmy uczuli que vous sentissiez, abyście uczuli qu'ils sentissent, aby uczuli
Tenir a trzymać retenir a zatrzymać détenir a przytrzymać contenir a zawierać obtenir a otrzymać entretenir a bawić się maintenir a bronić contenir a utrzymać	tenu, trzymany, na retenu, zatrzymany, na détenu, przytrzymany, na contenu, zawierany, na obtenu, otrzymany na entretenu, bawiony się maintenu obroniony na soutenu, utrzymany na.	Je tiens, trzymam, tu tiens, trzymasz il tient, trzyma elle tient, ona trzyma nous tenons, trzymamy vous tenez, trzymacie ils tiennent, trzymają elles tiennent one trzymają	Je tenais, trzymałem tu tenais, trzymałeś il tenait, trzymał elle tenait, trzymała nous tenions, trzymaliśmy vous teniez, trzymaliście ils tenaient, trzymali elles tenaient, one trzymały.	Je tins, trzymałem tu tins, trzymałeś il tint, trzymał elle tint, ona trzymała nous tînmes trzymaliśmy vous tîntes, trzymaliście ils tinrent, trzymali elles tinrent. trzymały	Je tiendrai, będę trzymał tu tiendras, będziesz trzymał il tiendra, będzie trzymał elle tiendra, będzie trzymała nous tiendrons, będziemy trzy- vous tiendrez, będziecie trzyma- ils tiendront, będą trzymali elles tiendront będą trzymały	Je tiendrais, trzymałbym tu tiendrais, trzymałbyś il tiendrait, trzymałby elle tiendrait, trzymałaby on tiendrait, trzymałoby się nous tiendrions, trzymalibyś- vous tiendriez, trzymalibyście ils tiendraient trzymaliby	Tiens, trzymaj. tenons, trzymajmy tenez, trzymajcie " — " — " — " " — " — " — " " — " — " — " " — " — " — " " — " — " — "	Que je tienne, bym trzymał que tu tiennes, byś trzymał qu'il tienne, by trzymał qu'elle tienne by ona trzymała que nous tenions, byśmy trzy- que vous teniez, byście trzy- qu'ils tiennent by trzymali qu'elles tiennent, by one trzym-	Que je tinsse, abym trzymał, que tu tinsses, abyś trzymał, qu'il tînt, aby trzymał qu'elle tînt, aby trzymała qu'on tînt, aby się trzymało que nous tinssions, abyśmy trzymali que vous tinssiez, abyście trzymali qu'ils tinssent aby trzymali
Venir ê, przyjść revenir ê, powrócić convenir, ê zgodzić się disconvenir, ê nie zgodzić się devenir, ê, stać się intervenir, ê przymieszać.	venu, przychodzony, na. revenu, powrócony convenu, zgodzony, na disconvenu, niezgodzony, na devenu, zostany intervenu przymieszany, na	Je viens, przychodzę tu viens, przychodzisz il vient, przychodzi nous venons, przychodzimy vous venez, przychodzicie ils viennent, przychodzą.	Je venais przyszedłem tu venais przyszedłeś il venait, przyszedł nous venions, przyszliśmy vous veniez, przyszliście ils venaient, przyszli	Je vins, przyszedłem tu vins, przyszedłeś il vint, przyszedł nous vînmes, przyszliśmy vous vîntes, przyszliście ils vinrent, przyszli.	Je viendrai, przyjdę tu viendras, przyjdziesz il viendra, przyjdzie nous viendrons, przyjdziemy vous viendrez, przyjdziecie ils viendront, przyjdą.	Je viendrais, przyszedłbym. tu viendrais, przyszedłbyś il viendrait przyszedłby nous viendrions przyszlibyśmy vous viendriez, przyszlibyście ils viendraient, przyszliby	Viens, przychodź venons, przychodźmy venez, przychodźcie " — " — " — " " — " — " — " " — " — " — "	Que je vienne bym szedł que tu viennes, byś szedł qu'il vienne, by szedł que nous venions, byśmy szli que vous veniez, byście szli qu'ils viennent, by szli	Que je vinsse, abym szedł que tu vinsses, abyś szedł qu'il vînt, aby szedł que nous vinssions, byśmy szli que vous vinssiez, byście szli qu'ils vinssent, by szli.
Parvenir a, przybyć provenir ê pochodzić souvenir ê, przypomnieć ressouvenir ê, pamiętać subvenir ê, ratować prévenir ê, a, zabieżeć.	parvenu, przybyty provenu, pochodzony souvenu, przypominany ressouvenu, pamiętany subvenu, ratowany prévenu, zabieżony	Je parviens pochodzę tu parviens, pochodzisz il parvient, pochodzi nous parvenons, pochodzimy vous parvenez pochodzicie ils parviennent, pochodzą.	Je parvenais, dochodziłem tu parvenais, dochodziłeś il parvenait, dochodził nous parvenions dochodziliś. vous parveniez, dochodziliście ils parvenaient dochodzili	Je parvins, doszedłem, tu parvins, doszedłeś il parvint, doszedł nous parvînmes, doszliśmy vous parvîntes, doszliście ils parvinrent, doszli.	Je parviendrai, dojdę tu parviendras, dojdziesz il parviendra, dojdzie nous parviendrons dojdziemy vous parviendrez, dojdziecie ils parviendront, dojdą	Je parviendrais, doszedłbym tu parviendrais, doszedłbyś il parviendrait, doszedłby nous parviendrions, doszlib. vous parviendriez, doszliby- ils parviendraient, doszliby	Parviens, dochodź. parvenons, dochodźmy, parvenez, dochodźcie. " — " — " — " " — " — " — " " — " — " — "	Que je parvienne, bym doszed. que tu parviennes, byś doszed. qu'il parvienne, by doszedł que nous parvenions, byśmy que vous parveniez, byście do. qu'ils parviennent, by doszli	Que je parvinsse, abym doszedł que tu parvinsses, abyś doszedł qu'il parvînt, aby doszedł que nous parvinssions abyśmy doszli que vous parvinssiez, abyście doszli qu'ils parvinssent, by doszli.
Mourir ê, umierać puir + śmierdzieć ouïr + słyszeć saillir + wytryskać tressaillir + wytryskać fuir + uciekać.	mort, umarły, ta pu, śmierdzony na ouï, słyszany na sailli, wytryskany tressailli drygany się fui, uciekany na.	Je meurs, umieram tu meurs umierasz il meurt, umiera nous mourons, umieramy vous mourez, umieracie ils meurent umierają	Je mourais, umierałem tu mourais, umierałeś il mourait, umierał nous mourions, umieraliśmy vous mouriez, umieraliście ils mouraient, umierali	Je mourrai, umrę tu mourras, umrzesz il mourra, umrze. nous mourrons, umrzemy vous mourrez, umrzecie ils mourront, umrą	Je mourus umarłem tu mourus umarłeś il mourut umarł nous mourûmes umarliśmy vous mourûtes umarliście ils moururent umarli	Je mourrais, umarłbym tu mourrais, umarłbyś il mourrait, umarłby, nous mourrions, umarlibyśmy vous mourriez, umarlibyście ils mourraient, umarliby.	Meurs, umieraj mourons, umierajmy mourez, umierajcie " — " — " — " " — " — " — " " — " — " — "	Que je meure, bym umarł que tu meures, byś umarł qu'il meure, by umarł que nous mourions byśmy que vous mouriez, byście: qu'ils meurent, by umierali	Que je mourusse, aby umarł que tu mourusses, abyś umarł qu'il mourût, aby umarł que nous mourussions, abyśmy umier. que vous mourussiez, abyście umierali qu'ils mourussent, aby umierali
Vêtir a ê ubrać revêtir a ê, odziać dévêtir a ê, rozebrać fleurir + kwitnąć gésir + leżeć.	vêtu, ubrany, na revêtu, odziany, na dévêtu rozebrany na " — " — " — " — " gît leżony na.	Je vêts, ubieram tu vêts, ubierasz il vêt, ubiera nous vêtons, ubieramy vous vêtez, ubieracie	Je vêtais, ubierałem tu vêtais, ubierałeś nous vêtions, ubieraliśmy vous vêtiez, ubieraliście ils vêtaient, ubierali	Je vêtis, ubierałem tu vêtis, ubierałeś il vêtit, ubierał nous vêtîmes, ubieraliśmy, vous vêtîtes, ubieraliście	Je vêtirai, ubierę il vêtira, ubierze nous vêtirons, ubierzemy vous vêtirez, ubierzecie ils vêtiront, ubierą	Je vêtirais, ubierałbym tu vêtirais, ubierałbyś il vêtirait, ubierałby nous vêtirions, ubieralibyśmy vous vêtiriez, ubieralibyście	Vêts, ubieraj vêtons, ubierajmy vêtez ubierajcie " — " — " — " " — " — " — "	Que je vête, że ubieram que tu vêtes, że ubierasz qu'il vête, że ubiera que nous vêtions, że ubieram que vous vêtiez, że ubieracie	Que je vêtisse, abym ubrał que tu vêtisses, abyś ubrał qu'il vêtît aby ubrał que nous vêtissions, abyśmy ubrali que vous vêtissiez, abyście ubrali
Partir, ê, jechać repartir, ê, znowu odjechać départir, + ustąpić assaillir + uderzyć déflorir + zgwałcić	parti, odjechany na reparti, znowu odjechany départi, ustąpiony assailli, uderzony, na déflori, zgwałcony, na	Je pars, jadę, tu pars odjeżdżasz il part, odjeżdża vous partez, odjeżdżacie ils partent, odjeżdżają.	Je partais, odjeżdżałem, tu partais, odjeżdżałeś. il partait, odjeżdżał elle partait odjeżdżała on partait odjeżdżano	Je partis, odjeżdżałem tu partis, odjeżdżałeś il partit, odjeżdżał nous partîmes, odjeżdżaliśmy vous partîtes, odjeżdżaliście	Je partirai odjadę tu partiras, odjedziesz il partira, odjedzie nous partirons, odjedziemy vous partirez odjedziecie	Je partirais, jechałbym tu partirais, pojechałbyś il partirait, pojechałby nous partirions, pojechalibyśmy vous partiriez, pojechalibyście	Pars, odjeżdżaj partons, odjeżdżajmy partez, odjeżdżajcie " — " — " — " " — " — " — "	Que je parte, bym odjechał que tu partes, byś odjechał qu'il parte, by odjechał que nous partions, byśmy qu'ils partent, by odjechali	Que je partisse, abym jechał que nous partissions, abyśmy jechali que vous partissiez, abyście jechali qu'ils partissent, aby jechali qu'elles partissent, aby one jechały
Bouillir a warzyć rebouillir, a, znowu warzyć ébouillir, a, wywarzyć. parbouillir, a podwarzyć. faillir + błądzić.	Bouilli, warzony na rebouilli, znowu warzony ébouilli, wywarzony. parbouilli, podwarzony.	Je bous, warzę tu bous, warzysz, il bout, warzy. nous bouillons, warzymy vous bouillez, warzycie ils bouillent, warzą.	Je bouillais, warzyłem tu bouillais, warzyłeś il bouillait, warzył nous bouillions, warzyliśmy vous bouilliez, warzyliście ils bouillaient warzyli.	Je bouillis, warzyłem tu bouillis, warzyłeś il bouillit, warzył nous bouillîmes, warzyliśmy vous bouillîtes, warzyliście ils bouillirent, warzyli	Je bouillirai zwarzę tu bouilliras, zwarzysz il bouillira, zwarzy nous bouillirons, zwarzemy, vous bouillirez, zwarzycie ils bouilliront, zwarzą.	Je bouillirais, warzyłbym, tu bouillirais, warzyłbyś il bouillirait, warzyłby nous bouillirions, warzylibyśmy vous bouilliriez, warzylibyście ils bouilliraient warzyliby	Bous, warz bouillons, warzmy bouillez, warzcie " — " — " — " " — " — " — " " — " — " — "	Que je bouille, bym warzył que tu bouilles, byś warzył qu'il bouille, by warzył que nous bouillions, byśmy que vous bouilliez, byście w. qu'ils bouillent by warzyli	Que je bouillisse, abym warzył que tu bouillisses, abyś warzył qu'il bouillît, aby warzył que nous bouillissions, abyśmy warzyli que vous bouillissiez, abyście warzyli qu'ils bouillissent. aby warzyli

Deuxième table des paradigmes de la troisième conjugaison des verbes

Pouvoir a móc avoir a mieć ravoir a + odzyskać	Pu, możny, na eu, miany, miana, reu, odzyskany na.	Je peux, mogę, tu peux, możesz, il peut. może nous pouvons, możemy, vous pouvez, możecie ils peuvent, mogą,	Je pouvais, mogłem tu pouvais, mogłeś il pouvait, mógł nous pouvions, mogliśmy vous pouviez, mogliście ils pouvaient, mogli	Je pus, mogłem tu pus, mogłeś il put, mógł nous pûmes, mogliśmy vous pûtes, mogliście ils purent, mogli	Je pourrai, będę mógł tu pourras, będziesz mógł il pourra, będzie mógł nous pourrons, będziemy mogli vous pourrez, będziecie mogli ils pourront, będą mogli	Je pourrais, mógłbym tu pourrais, mógłbyś il pourrait, mógłby, nous pourrions, moglibyśmy vous pourriez, moglibyście ils pourraient, mogliby	Peux nie tłomaczy się pouvons na polskie pouvez " — " " — " — " — " " — " — " — " " — " — " — "	Que je peuve, bym mógł que tu peuves, byś mógł qu'il peuve, by mógł que nous pouvions byśmy que vous pouviez, byście qu'ils peuvent, by mogli	Que je pusse, abym mógł que tu pusses, abyś mógł qu'il pût, aby mógł que nous pussions, abyśmy mogli que vous pussiez, abyście mogli qu'ils pussent, aby mogli
Vouloir, chcieć	Voulu, chciany, na.	Je veux, chcę tu veux, chcesz il veut chce nous voulons chcemy vous voulez, chcecie ils veulent, chcą elles veulent, one chcą.	Je voulais, chciałem tu voulais, chciałeś il voulait, chciał nous voulions, chcieliśmy vous vouliez, chcieliście ils voulaient chcieli	Je voulus, chciałem tu voulus, chciałeś il voulut, chciał nous voulûmes, chcieliśmy vous voulûtes, chcieliście ils voulurent, chcieli	Je voudrai, będę chciał tu voudras, będziesz chciał il voudra, będzie chciał nous voudrons, będziemy chcieli vous voudrez, będziecie chcieli ils voudront, będą chcieli	Je voudrais chciałbym tu voudrais, chciałbyś il voudrait chciałby nous voudrions, chcielibyśmy vous voudriez, chcielibyście ils voudraient, chcieliby,	Veux, chciej voulons chciejmy voulez chciejcie " — " — " — " " — " — " — " " — " — " — "	Que je veuille, bym chciał que tu veuilles, byś chciał qu'il veuille, by chciał que nous veuillions, byśmy que vous veuilliez, byście ch. qu'ils veuillent, by chcieli	Que je voulusse, żebym chciał que tu voulusses, abyś chciał qu'il voulût, aby chciał que nous voulussions, abyśmy chcieli que vous voulussiez, abyście chcieli qu'ils voulussent, aby chcieli

Tablica przypadkowania Przymiotników i Rzeczowników i czasowania polskiego

Chcąc Rzeczowniki polskie przypadkować, trzeba wprzód uważać, co one oznaczają? czy imiona ludzkie, n. p. pan, pani; czy zwierzęce n. p. koń, klacz; albo też czy rzeczy nieżywotne n. p. chleb, piwo. Imiona ludzkie i zwierzęce, które razem i płeć przyrodzoną oznaczają, dzielą się tylko na dwa rodzaje, a to podług przyrodzonej płci istot przyrodzonych, n. p. żołnierz koń są rodzaju męskiego, bo są z natury płci męskiej, a żołnierka klacz, są rodzaju żeńskiego, bo są z natury płci żeńskiej. Gdy zaś imiona rzeczy nieżywotnich dzielą się na trzy rodzaje, a to podług swego zakończenia n. p. chleb jest rodzaju męskiego, bo się kończy na B, mowa jest rodzaj żeński, bo się kończy na A, piwo jest rodzaj nijakiego bo się kończy na O. – Ponieważ w każdym rodzaju imiona nie jednakowo, lecz rozmaicie się przypadkują, są tu więc przyjęte rozmaite wzory przypadkowania. – Przymiotniki mają w każdym rodzaju tylko jeden wzór przypadkowania, w rodzaju męskim tylko gdy się zwierzętom albo rzeczom nieżywotnim dodają, kończą się w pierwszym przypadku liczby mnogiej na E a w siódmym na Emi n. p. dobre kapelusze, z dobremi kapeluszami. – Tak Rzeczowniki jako i Przymiotniki, dzielą się więc na trzy rodzaje, na męski żeński, i nijaki, ale nie na trzy formy przypadkowania lecz każdy na kilka wzorów przypadkowania.

Rodzai męski Genus masculinum

Do rodzaju męskiego (Masculinum) Masculin należą

I. Wszystkie imiona ludzi, bogów, aniołów, i zwierząt płci męskiej, bez względu na ich zakończenie n. p. Jan, żołnierz, dozorca, Xiążę, Jowisz, Mars, Rafael, pies, koń.

II. Wszystkie imiona nieżywotnych rzeczy, które się kończą na b, d, f, g, ch, k, ł, m, n, p, r, s, t, w, x, z – n. p. chleb, ogród, traf, róg, groch, rok, dół, dom, dzban, drôt, rów, krucifix, wóz.

III Niewszystkie, ale bardzo wiele takich imion zwierząt, i rzeczy nieżywotnich, które się kończą na c, l, ż, b́, ć, ń, ṕ, ś, ẃ, ź – cz, rz, n. p. kloc, ul, krzyż, jedwab́, łokieć, kamień, karṕ, łoś, paẃ, śledź, warkocz, kapelusz, węgorz – Imiona przymiotne idą podług dwóch, a rzeczowniki podług VII następujących wzorów:

Wzór przypadkowania przymiot: | Wzory przypadkowania Rzeczowników rodzaju męskiego

Pytania o imionach ludzi albo zwierzęce	Używa się Casus czyli przypadku.	Wszystkie przymiotniki męskie kończą się na y albo i; wszystkie się przypadkują podług owej. Tak się też przypadkują …	Wzór pierwszy Dla imion osób męskich gdy się one z uszanowaniem przypadkują, mają one przypadek pierwszy liczby mnogiej na owie	Wzór drugi dla tych imion które się twardo pojedynczo kończą mają one przypadek pierwszy liczby mnogiej, na …	Wzór trzeci dla tych imion, które się na twardą złożone głoski, cz, rz albo, c, l, ż, y. kończą; mają one przypadek pierwszy liczby mnogiej na E.	Wzór czwarty dla tych imion, które się na miękko kreślonego kończą, mają one przypadek pierwszy liczby mnogiej na …	Wzór piąty dla imion osób płci męskiej, kończących się na a, przypadkują się one prawie jak rzeczowniki rodzaju żeńskiego podług Dozorca na	Wzór szósty dla imion urzędowych męskich kończących się na i albo y; przypadkują się one prawie jak przymiotniki, podług Łowczy, na	Wzór siódmy dla imion litewskich i ruskich, kończących się na O; przypadkują się one podług Jagiełło na

Liczba pojedyncza – Numerus singularis

Liczba mnoga – Numerus pluralis

Podług tych wzorów przypadkują następujące

Dobry stary zły czarny	Marszałek sekretarz Proboszcz Skarbnik	Sługa słot papier dzwon	Kapelusz … kij Kloc	Kamień łosoś … koń	Mowca pochlebca oddawca zdrajca	Podstoli Mostowniczy Krajczy Podskarbi	Żarło Michajło Zabiełło Kościuszko

Rodzaj żeński Genus Femininum Féminin

Do Rodzaju żeńskiego należą

I^mo Wszystkie imiona ludzi, bogiń i zwierząt płci żeńskiej, bez względu na ich zakończenia n. p. matka, siostra, Juno, Ceres i t. d.

II^do Wszystkie imiona rzeczy nieżywotnych, kończących się na A n. p. mowa, sulinia, ziemia i t. d.

III^tio Wszystkie, ale bardzo wiele imion rzeczy nieżywotnych kończących się na ć, l, ż, b́, ć, m, ń, ṕ, ś, ẃ, ź, cz, sz, rz, n. p. noc, pościel, oś, dzień, żółw, nić, karm, pieśń, cztaw, oś, krew, krawędź, rzecz, rozkosz, twarz. Imiona rodzaju żeńskiego, przymiotne podług jednego a rzeczowne podług siedmiu następujących wzorów przypadkują się:

Wzór przypadkowania przymiot: | Wzory przypadkowania Rzeczowników rodzaju żeńskiego

Casus albo Przypadek lub Cas lub Gen…	Wszystkie przymiotniki rodzaju żeńskiego kończą się na A i przypadkują się po …	Wzór pierwszy Dla imion kończących się na A albo na Aida … Mowa n. p.	Wzór drugi Dla imion kończących się na ca, la, nia, ia, ża, cza, sza: idą one podług Formula	Wzór trzeci Dla imion kończących się na ya; idą one podług Loterya,	Wzór czwarty Dla imion urzędowych płci żeńskiej kończących się na owa;	Wzór piąty Dla imion kończących się na i … idą one podług pani;	Wzór szósty Dla imion twardo, czyli na c, ż, cz, sz, rz, kończących; idą one podług	Wzór siódmy Dla imion miękko kończących się na b, ć, ń, ś, ṕ, ẃ, ź, l. – idą one podług

Liczba pojedyncza – Numerus singularis

Liczba mnoga – Numerus pluralis

Podług tych wzorów przypadkują następujące

Dobra stara zła czarna	Dyrekcya Regencya Milicya Akcya	Głowa sędzina Podstolina osoba	Julinia oberia dusza …	Jenerałowa Marszałkowa Kupcowa Pisarzowa	Bogini Xieni Pani Mistrzyni	Moc rzecz rozkosz kradzież	Nić pościel pieśń

Rodzaj nijaki Genre neutre, Genus neutrum

Do rodzaju nijakiego należą:

I^mo Wszystkie imiona kończących się na e, ę, o, um; n. p. pole, zwierzę, piwo, Gimnazium, i t. d. Imiona przymiotne przypadkują się podług jednego, a rzeczowne podług 4 następujących wzorów:

Wzór przypadko: przymiot: | Wzory przypadkowania Rzeczowników rodzaju nijakiego

Casus albo Przypadki czyli Cas lub Gen…	Wszystkie przymiotniki rodzaju nijakiego kończą się na E a niektóre na O wszystkie przypadkują się podług …	Wzór pierwszy Dla imion kończących się na E albo O; idą one podług Pole n. p.	Wzór drugi Dla imion kończących się na mię, przyjmują one syllabę nia, i przypadkują się podług	Wzór trzeci Dla imion kończących się na Ę bez poprzedzającej syllaby mi, przyjmują one syllabę cia, i …	Wzór czwarty Dla imion kończących się na um; są one w liczbie pojedynczej nieodmienne i idą podług Gimnazium

Liczba pojedyncza – Numerus singularis

Liczba mnoga – Numerus pluralis

Podług tych wzorów przypadkują następujące

Wyimki i Uwagi nad Przypadkowaniem Rzeczowników i Przymiotników wszystkich trzech rodzajów

xxxxxx 27/ Niektóry przypadkują imiona na um kończące się, jak żeńskie n. p. w drugim przypadku i trzecim liczby pojedynczej mówią: Gimnazyi. To ześ wcale fałszywie. Powinno one podług wyższego wzoru przypadkować się.

Wyimki i uwagi nad Przypadkowaniem Przymiotników i Rzeczowników rodzaju męskiego

9te Drugi przypadek liczby mnogiej we wszystkich rodzajach i wzorach formuje się z pierwszego liczby pojedynczej przez odrzucenie al bo jednej, albo obydwóch ostatnich samogłosek n. p. królowa, królów; kamienie, kamieni. – Jeżeli tym sposobem uformowany przypadek drugi brzmi za twardo, dodaje się wtedy e albo je, n. p. jabłka, na jabłk ale jabłek, panny nie pann ale panien.

10te Uważać i pamiętać należy, iż trzeci, szósty i siódmy przypadek liczby mnogiej u Rzeczowników, we wszystkich Rodzajach i wzorach jednakowo się kończą.

11te Czwarty przypadek liczby mnogiej u imion osób męskich, jest jak drugi n. p. królów, królów; u imion zaś zwierzęcych i nieżywotnych, jest jak pierwszy n. p. konie, konie, chleby, chleby.

Wyimki i uwagi nad przypadkowaniem Rzeczowników rodzaju żeńskiego

Wyimki i Uwagi nad przypadkowaniem Rzeczowników rodzaju nijakiego

Chcąc słowa polskie, bądź to jednostkowe albo częstotliwe, bądź to dokonane lub niedokonane czasować, trzeba uważać na zakończenie ich trybu bezokolicznego, z niego bowiem formuje się czas teraźniejszy, przeszły i imiesłów bierny …

Modus Tryby	Tempora Czasy	Numerus Liczby	Persone Osoby	Forma pierwsza słów nieforemnych	Forma druga słów foremnych	Forma trzecia słów foremnych	Forma IV Zawiera ona słowa półforemne, i składa się z trzynastu następujących wzorów czasowania	Forma V^ta Zawiera ona rozmaite słowa nieforemne
				Do pierwszej formy należą wszystkie te słowa kończące się w trybie bezokolicznym na ać, które głoskę A przed Ć będącą, we wszystkich trybach, czasach, osobach i imiesłowach zachowują, jak n. p. znać.	Do II^giej formy należą wszystkie …	Do III^ciej formy należą wszystkie słowa, …	Wzór pierwszy … Wzór trzynasty	Aby słowa nieforemne módz formować, nie trzeba więcej wiedzieć, jak tylko …, to tu ściśle jest przy każdym słowie …

Indicativus – Oznajmujący · Conjunctivus – Łączący · Imperativus – Rozkazujący · Infinitivus – Bezokoliczny

Czas teraźniejszy – Praesens · Czas przeszły · Czas zaprzeszły – Plusquam perfectum · Czas przyszły – Futurum simplex · Czas przyszły złożony – Futurum exactum

Wyimki i Uwagi nad Czasowaniem słów polskich

Nazwa formowania słów częstotliwych i dokonanych.

Słowa nieregularne formy, …	Słowa nieforemne …

